

אדמו השמים

לבי יחיל

The Sky is Red. By Giuseppe Bertol.
London, Secker & Warburg 1949.

שפיה של העיר האיטלקית אדמו, כי העיר בוערת: מאות אוריונים חגו מעליה ובמשך חצי שעה הטילו מטען פצצות עצום. העיר, אשר בשמה אין מפרשים, היא עיר בינונית אישם בדרום איטליה, עיר טיטר סית שלה על בניניה ההיסטוריים ועל חיי החוה הסואגים ברחובותיה החדשים שבהם גובלים, קיר בקיר, גם רבעים חשוכים מימריהבינים, בתירעוני, משכן העולם התחתון. תושבי העיר לא הששו מפני המלחמה המתקרבת — כי מה חשיבות לעיר אשר אין בה לא תעשית מלחמה ולא מרכו צבאי? האולם מאות האוריונים פוקדים אותה בשל צומת-הרכבות שבה — וגורלה המר בא עליה כחתף, כליל בלהות אחד משתנים פני העיר ועמם חיי תושביה. הדברים הנאמרים על ככר עתיקה העומדת בחורבנה חלים על עיר ההרס כולה: „אפילו זקני העם מבין התושבים ואחרים שהיו לפניהם, ככל שנכרוגם של בני אדם מגיע, הכירו כולם את הככר כפי שהיתה קודם. אך עתה לא היתה עוד כמקודם ולא תהיה עוד לעולם. — גלך, אמר טוליו וקולו רעד“.

טוליו, נער בן שבע עשרה, הוא אחת הדמויות המרכזיות בספר זה שנושאו הוא גורל הנוער המושך לך למערבולת המלחמה והחורבן הבא בעקבותיה. בטוליו בית והדרכה, נאבקים צעירים וצעירות אלה על קיומם אך יד ההרס על העליונה. אחד אחד הם הולכים לאבדון. טוליו זה ואהובתו, הצעירה ממנו בשתיים-שלוש שנים, וחבריהם בני אותו רובע של דלת-העם, כולם מתחמקים מהיד האוספת ילדים עזובים, ומקיימים לעצמם משטר-חיים משלהם. טוליו נהסך לראש כנופיה שפרנסתה על הגניבה, הגנל והזנות. סופו שנהרג בהתנגשות עם המשטרה. „מכל מקום“ — אומרת עליו הנערה, „הוא ידע תמיד שככה ימות. אלא שזה בא במקדם יותר מדי“.

קבוצה קטנה זו מקימה את מעונה בין חורבות „קרית המתים“, זה האזור המוקף גדר תול, כי המתים שנקברו תחת המסולת לא הוצאו ומפתח המגיפות אסורה דריסת-הרגל בו. כאן, בבית בושת לשעבר, מצאו להם הללו מקלט וחיים הם את חיייהם מחוץ לתחומי החברה. כליל הבלהות נטפלה אליהם ילדה אידיאלית והם מטפחים אותה, ונער בן-טובים, שהוריו נספו אף הם, נאסף אל ביתם. ביריעת רתבה מראה לנו המחבר את

פרשת חייהם הקצרים של ילדים אלה שנתבגרו כלילה אחד. המות העומד עליהם לכלותם מגבש את אפים אף עושה אותם נוקשים ואכזרים, אך גם מרחיב את ראייתם ומעמיק את רגשותיהם. ובשעת שקיעתם המוקדמת מרכזים חייהם את כל שלל צבעי החוויה האנושית; הם דולים את צרתם ואת שמתתם עד תומן. כמיהתם היא לחיים רגילים, שלווים ומכוססים. בטיוול שהם עורכים ביום אביב אומר טוליו: „ושער בנפשך כי אנו צריכים כל כך מעט כדי להשכין את השלום בחיינו. אין אנו צריכים אלא בית ועבודה הגונה ומדי פעם בפעם יום כזה“.

באותו לילה הוא מת מיתה חטופה על אם דרכים. תקותו הנסתרת היא כי „יבוא יום וכולנו נהיה שוים ואחים עליו אדמות והטוב והרע ינתן לכל אחד במידה שוה“.

ואמנם אותו יום בושש לבוא והם כושלים וכורעים ונספים אחד אחד, וכל פעם מביט זה הנתר „בפנים נטולי הבעה“ בפני המות המנצח.

המחבר, ג'וזאפא בארטו, הוא איטלקי, בעל השכלה אקדמית, ששימש בצבא בצפון אפריקה ושם נפל בשבי האמריקנים. במשך שלוש השנים שבילה במח' נה שבווי מלחמה באמריקה כתב את ספרו זה הראשון. השאלה המטרידה אותו היא שאלת המוצא מן ההרס והאבדון — ותשובה אין בפיו. הוא אומר לכותבים האמריקנים: „אבל איסדר, רעב, וחורבן מוסרי — אלה הם דברים שהיביים למצוא להם מרפא“.

והוא ממשיך ופוסק את דינו הקטלני: „אנו תלויים ברצונם הטוב של אנשים שאין להם רצון טוב“.

כל מערכת הערכים וזעזעה ובטלה, מה טוב ומת רע? „אנחנו“, אומרת ילדה שהיא סמל עדינות הנפש, „אנחנו כפי שהננו, לא טובים ולא רעים. אנו עושים דברים טובים ודברים רעים, הכל בבת אחת, לפי הצורך, כדי שנוכל להסתדר על הצד הטוב ביותר“.

ואיש זקן מתורה בפני טוליו: „ארבעים שנה מחיי הייתי רגיל להורות יושר וסבלנות ועכשיו כל מה שאני יכול להגיד לך הוא לבקש ממך שתהיה פיקח“.

התועלת, המעשית המקיים את החיים — אתו הצדק. עד אשר נמאסים חיים אלה וההאבקות עליהם שוב אינה כדאית — כך שוקע אותו בן-טובים, המ' חוסן פחות בפני תלאות, מתחת לגלגלי הרכבת שבה חשב לנסוע לקראת חיים חדשים.

סגנון הספר פשוט בתכלית הפשטות. התיאור עצור מאד ויש לקרוא בין השיטין, אך חותם האמת טבוע בו. הדמויות אנושיות ודובכות ללב עד שאתה שוכח כקראך את הספר מה גואש סיכומי של הספר. „זוטה היה כי הזמן עמד, ואולי טוב היה אילו באמת היה עומד עד אשר יכלו השנאה והפחד“, הספר, מפירותיה של אירופה שלאחר המלחמה, מעמידנו על המתרחש

שם הספר לקוח מספר מתיא שב"ברית החדשה":
 „לעת ערב תאמרו הנה יום צח בא כי אדמו השמים
 ובבוקר תאמרו יום סערה היום, כי אדמו השמים
 וקדרו. יודעם אתם לבחון פני השמים ולבחון אותות
 העתים לא תוכלו.“ בשמים שאדמו מאש המלחמה
 רואה המחבר את סימני הכליה, סימני יום הדין.
 ספרו מסתיים בתיקו: „באור השמש יושבים בני אדם
 ומחכים בבטלה יגעה“.

בנפש הילדים והגוער, המיסלטלים, מופקדים ועוזבים
 לנפשם, בסערות ימינו. והן לא קטן הוא מספר ילדינו
 אנו אשר עמדו אף בנוסיונות קשים מאלה שגבורי
 הספר מתנסים בהם. והוא מעמידנו גם כן על דמותה
 של אירופה ההרוסה, ובני-נעוריה אלה העומדים
 בפתח ההדלון, ללא תקוה וזלת הקומוניזם המרחף
 לנגד עיניהם בדמות פרימיטיבית העולה מנכבי נפשם
 הם הנכספת לבטחון בחיים ולקודטוב של אושר.

ספרים שנתקבלו

הראשון בעריכתו של ל. יפה. הוצאת הספרים של הסוכר
 נות היהודית לא"י. ירושלים תש"י.
 בדרך לעצמאות. כתבי משה בילינסון. כרך שני.
 ערוך בידי ברכה הכס. הוצאת „דבר“ ת"א תש"ט.
 האזרח תום פיין מאת הזכרד (האוארד?) פאסט.
 תרגם א. אמיר. עם עובד. תל-אביב תש"י.
 נדרות מאת רוחמה הזנוב. ספרי „שחרות“. עם
 עובד תל אביב. תש"י.
 חולות הזהב סיפורים מאת בנימין תמו. מהברות
 לספרות ת"א תש"י.
 שעורים בחיקרובולוגיה מאת ד"ר יוסף גורביץ.
 ספרית מס למדע פופולרי. 36. הוצאת ראובן מס. ירו
 שלים. תש"י.

החי בארצות המקרא. תולדות החי בארץ-ישראל
 ושכנותיה. עד לסוף תקופת המקרא. מוסד ביאליק
 תש"י.

שירים ופואמות מאת אהרן צייטלין. מוסד ביאליק
 ירושלים תש"י.

בצל אנשים טובים. מחרות סיפורים מאת אשר
 ברש. מוסד ביאליק ירושלים תש"ט.

ספר ההתנדבות פרשת ההתנדבות הצבאית של
 יהודי ארץ-ישראל במלחמת-העולם השניה. כינס ותיכנן
 זאב שפר. עריכה ספרותית יצחק למדן. מוסד ביאליק.
 ירושלים תש"ט.

ספר הקונטרס למלאת חמשים שנה לקונגרס הציוני

בשולי החוברת

במידה מברצת נעוץ, כמוכן, כעלונה של כל ממשלת פועלים לא בחטאיה שלה, אלא בחטאי המשק
 הרכושני העולמי ובעונויו. במידה מרובה נעוץ הכשלון בשיעור ההעוה שמגלה ממשלה סוציאליסטית לגבי
 שינויים שרשיים במשטר הכלכלי והחברתי בארצה, אבל שיעור העוה זה תלוי, כמוכן, בשיקול-דעת חמור,
 כיצד לשמור את מה שהושג מבחינה קונסטרוקטיבית בעבר וכיצד להימנע מאיבוד חירות האדם בתוך ההליך
 המהפכה החברתית. אך אולי יותר מכל הוכיחו הבהירות בניו זילאנד ובאוסטרליה, עד מה אין למפלגה
 סוציאליסטית לסמוך על השיפור הכלכלי בלבד. הקולות שהפסידה מפלגת העבודה באוסטרליה ובניו זילאנד
 לא היו מרובים כל כך; אך התפסד העיד שהסוציאליזם האוסטרלאסי איבד חלק לא-קטן מכוח המשיכה שלו
 לגבי המצביעים הרופפים. ניכר שהחזון הסוציאליסטי בהיקפו לא העמיק להשתרש בנפש ההמונים שלא
 הגיעו לידי גיבוש הכרה בשני הדומיננטים שבאוקינוס השקט. ובמקום שאין חזון, באה ההכרעה עליפי
 שיקולים בני-חלוף. מי שהצביע בבחירות הקודמות נגד השמרנים בגלל המצב הכלכלי הירוד, הצביע
 עכשיו, כששפרה נחלתו, נגד מפלגת העבודה משום שהיא אינה מרשה לו להביא מאמריקה את המכונית
 שידו משגת לקנותה.

עם סיומה של חוברת זו בדפוס, באה ידיעה לא-רשמית כי דויד ליליינטאל, שעמד לפרוש מתפקידו
 כיושב-ראש הועדה האמריקנית לאנרגיה אטומית בראשית שנת זו, החליט לחזור בו מהתפטרותו, כדי לעמוד
 בפרץ נגד ייצור פצצת המימן. עובדה זו אף היא משתלבת יפה למסכת אפיו של האיש, מן הליבראלים האמרי
 קנים הבולטים שברור, שתואר במאמרו של י. עברי. עוד דויד ליליינטאל נחלץ למלחמתו האישית לערכיה
 של הדימוקראטיה, בעקבות נסיונו בפרשת פצצת האטום וסכנתה למין האנושי, באה הסכנה הגדולה יותר
 („סי אלה“) של פצצת-המימן וממריצה אותו לשנות את החלטתו הקודמת. אם האדמיניסטרציה האמריקנית
 בהלך-רוחה הנוכחי תהיה מוכנה לחזור ול„קלוט“ אותו, זוהי, כמוכן, שאלה אחרת.

מאמר כולל על ארץ הגולן מאת מ. ניישטט נדפס ב"מולד", חוברת ניסן תש"ט.